

Friðarinnar Hav og kavbátar

Neyvan nakar gjerdist bílsin, tá tað frættist, at russiskir kavbátar vóru á einum bannaðum eki. Neyvan gjerdist nakar heldur bílsin, tá tað frættist, at russar vóru fírnir, tá kavbátarnir vóru avdúkaðir.

Tað einasta, sum fólk gjerdist bílsin yvir, var, at kavbátarnir skriðu runt á slarva-fótum. Telen er um eitt nýtt vápn, tí tað sleppur á stóð, sum áður var afturlatið umráði — afturlatin havbótur.

Tí var tað ikki lægið, at Olof Palme, formaður í svenska jvnaðarflokkinum og forseti, var í øðini, tá hann í síðstu viku kunngjærdi frágreiðingina, sum prógvar, at russar høvdu triggjar stórar og triggjar smærri kavbátar inni á svenskum havøki.

Á heysti 1981 rendi ein svenskur kavbátur á land í svenska skergarðinum. Og nú, bært hálvtannað ár seinri, er líkt til, at russar hava so nógvur kavbátar inni á svenskum øki, at tað er næstan líkt til, at teir standa í einum blóðræði.

— Umheimurin fer at geva hendingsin gætur og fer at verða etvoldin anti-sovjetska propaganda — og tað hava teir fortjent í ein stóran mun, segði Olof Palme í einum av viðmerkingunum.

Hví gera russar slíkt. Hví eru teir so ófantaligir politiskt, nú tá allur heimurin tosar um linna og frið. Hví hevur stórveldið Sovjet sinefærð afturat brotini tá uttanveitaðu stóðuna hjá tí lítla grannalandinum?

Men neyvan nakaruttan fyri murarnir í Kremli kann svara spurninginum.

Eitt er vist, at nakrir av ovastunum í Kremli mugu vita, at nakrir av kavbátum telra hava verið — ella eru framvegis — á bannaðum økjum. Eftir tað pínligu hendingsina í 1981, tá ein kavbátur — uttan slarva-fótum — endaði upp á tursum í svenska skergarðinum, torir sjálvst ikki ein sovjetskur flotaovasti at senda kavbátar inn í svenskan sjógv, uttan at topparnir í Kremli vita av.

Summi halda, at russar hava eitt krígskompleks, meðan onnur halda, at teir leggja sekkin á, hvat onnur halda, og tí ikki eru bangnir fyri at verða avdúkaðir.

Ein sendinevnd úr danska jvnaðarflokkinum skuldi fara til Sovjet í vikuni. Ferðin varð tilbúttur avlýst, tá alt um virksemið hjá russum kom fram. Tað er ikki torført at hugsa sær, hvussu russar høvdu misbrúkt eina danska vitjan í propaganda síni. Vanligi russarin hevði ikki hoyrt eitt orð um tær dansku atfinningarar.

Besta dømi um, hvussu langt russar fara í propaganda síni, er, at teir kalla Eystursjógvnir fyri Friðarinnar Hav!

SOS

Arbeidsgevararnir mugu hava í huga at seinast ofraðu vit fleiri rættvísiskrøv

sjónarmið

Ídag:

Hogni Højgaard, formaður Havnar Handverkarafelags

Í 1. maí-roðu síni í Fuglafirði vísiti Hogni Højgaard m.a. á, at alt tað innflutta handverkið, og útlendsk arbeidsmegi, nerver tann føroyska arbeidsmarknaðin. — Nu arbeiði hevur verið minkandi átti dentur at verið lagdur á mest moguliga at nýta føroyska arbeidsmegi, segði Hogni Højgaard í roðuni sum vit prenta sum sjónarmið

Nú eru longu 2 ár runnin síðan vit seinast lógu í sáttmálaloyssi.

Tá var stóðan líka spent sum hon er í dag, tí tá lógu øll fæløgini í sáttmálaloyssi, og ongin visti, hvussu leikur kom at fara fram.

Sum vit øll vita, varð ein loysn funnin. Summi vóru væl nøgd av tí at tey ræddust fyri eina langari streiku. Onnur søgdu, at úrslitið var so vónaligt, at tað ikki kundi goðtakast uppá nakran máta. Sannleikin er nokk tann, at tá teir, sum høvdu sitið í samráðingum í langa tíð, gingu við til so minimalar lønarhækkingar, skal hetta siggjast út frá tí ábyrgdar-kenslu, sum samráðingarnenevndin høvdu yvir fyri arbeidsmarknaðinum og landinum sum heild, soleiðis sum umstøðurnar alt taðalði fyri eina generalstreiku, so verður tað ongantíð aftur, men tað er í eg ikki so visur í. Við tí á huga at vinnufeløgini við seinastu samráðingur ofraðu so nógv av sínum rættvísiskrøvum tvey ár fram, hava vit krav upp á, at arbeidsgevarar og landsins myndugleikar hava hetta í huga, og at teir í verki vísa, at teir eisini vilja gera sitt til frama fyri arbeidsrættstættina og samtiðis fyri landi sum heild.

Hvat hava vit so fingið? Jú, nú var aftur einaferð alop gjørt á livsgrundarlágið hjá tí vanliga lønmóttakaranum, við tað at politikkararnir fyri meirilutan á tingi hava framt sína ætlan at seta pristalið aftur til 100 úttan at hækka viðbøturnar í mun til stigatalið.

Avirkjanin av at seta pristalið aftur kemur at virka direkta sum lønarsteðgur í minst trý kvartal, meðan prisirnir støðugt fara upp. Eg dugi ikki við mín besta vilja at skilja hesa framferð. Tí, tá pristalskipanin kom í 1939, var hetta rokna sum eitt víðurlag fyri tann lønarmissi við líða, hvarjæfð prisirnir fara upp.

Vit kunnu í krónum vísa á, hvussu neyðugt hetta hevur verið. Taka vit eina lønartalvu hjá handverkara, siggja vit, at grundlønin er 25,58 kr. Tað er eyskaviðbót og vikustytting. Hett tilsaman gevur 28,51 kr., meðan pristalsviðbótin er 29,23 kr., so-

leiðis at ein samlað timaløn er 57,74 kr.

Tað vil siga, at hevði pristalskipanin ikki verið komin, høvdu handverkarar í dag ikki fingið meira enn 28,51 kr. um tíman, so kann ein ov hvør tonkja sær til, hvussu tað hevði verið at liva við teimum primum, sum eru í dag. Eg meti at vit høvdu í keypiorku verið ájavnt við tvey aftastu u-londini í mun til prisirnir.

So kann ein spyrja, hvat grund er til at draga hetta fram. Jú, tann undirgraving av pristal-inum saman við tí reallønarmissi og teimum skeivleikum, sum frammanundan eru í pristals-grundarlagnum, eru stígar á hesi leið. Tað hava eisini verið úttal-ilsir frá avísun persónum um at taka pristalskipanina av og bara lata alt flóta. Royndir vísa, at flokkar og persónar við slíkari hugsan kunnu fremja hvat tað skal verða.

So eru aðrir sum siga, at um pristalskipanin ikki var komin, so høvdu vit bara havt fingið so mikið meira við samráðingara. Tað ivist eg stórliga í. Vit kunnu bara hyggja at teimum 12 kr., sum vit hava mist í pristalinum síðan 1975. Handverkarar eru teir, sum hava verið fyrri tí størsta reallønarmissinum síðan 1980, nevniliga eitt fall uppá 9,1%, meðan vørurnar eru farnar upp við 11,1%.

Tá ein hoyrir um teir trupul-leikar, sum starvsbrøður okkara hava aðrastaðir í heiminum, við tað at tað er vandamikið at siga sína hugsan, og at gera fakfeløg, verður ofta lovpriðað, at her í Føroyum er øðrvísi. Men er tað nú so í veruleikanum. Aðrastaðir verða lógir gjørdar, sum banna fakfeløgum ávíst virksemi. Her hava vit fullan rætt til alt virksemi í fæløgnum, eisini samráðingarrætt, men hvarja ferð við hava vunnid nakað á henda hátt, taka politikkararnir og seta lógir í verk sum tekur alt frá okkum aftur. Hvar er tá munurin í veruleikanum. Tað sær út sum arbeidsgevarar og politikkarar miðvíst royna at kúga verkamannastættina, tvey lægstlentu, fjøldina av fólkinum, so at tvey skulu hava so nógv um at vera

við at vinna til dagligt breið, at ongin tíð ella orka skal verða eftir til at hugsa um annað. Henda miðvísu kúging er ætlað fram til knúsa fakfeløgini í Føroyum. Henda miðaldarhugsan er ikki økend fyri fólkið, tí skal hetta ikki koma at eydnast teimum.

Ein standandi spurningur, sum hevur verið í fleiri ár og sum tykist at versna í mun til tað arbeids-loysi, sum er í okkara grannalondum, er alt tað innflutta hand-verk og tann útlendska arbeids-megi, ið nerver tann føroyska arbeidsmarknaðin. Nú, ið arbeiði hevur verið minkandi, átti dentur at verið lagdur á mest moguliga at nýtt føroyska arbeidsmegi. Hetta hevur ikki verið gjørt — heildur tað motsatta. Hvat kunnu vit so gera við hetta?

Jú, nú hevur fleiri ferðir verið skrivaður tveyára-sáttmáli. Tað verður gjørt fyri at hava frið á arbeidsmarknaðinum. Hvussu hevur hesin friður verið nýttur? Hann kundi verið nýttur til, at arbeidsgevarar og verkafólk kundu í felag havt funnið fram til nyskapan innan handverkið. Vit mugu siggja í eyguni, at tað ofta er neyðugt at finna nýggjar leiðir, og ikki bara tøva í tí sama. Lat okkum framyvir hava hetta í huga. Arbeidsgevarin gevur ofta til sjónard, at tað er hann, sum fæðir arbeidsfólkið við at hava tvey í arbeiði. Hetta er ikki rætt. Tað er kundin, sum skal gjalda.

Arbeidsuppgávurnar eru byttar so, at verkafólkið hevur vitan og arbeidsmegi at selja, meðan arbeidsgevarin skal umsita ar-beiðini. Herundir kemur eisini tað at duga at fáa sum mest burtur úr tí arbeidsmegi ein hevur tøka.

Tí hava vit krav upp á, at arbeidsgevarin umsitur hetta so væl sum gjørligt. Henda umsiting er í nógvum førum so tilvildarlig, at ein undrast at tað í heila-tíð ber til hjá virkjum at yvir-liva.

Tær útreiðslur, sum eru lön og annað í umsitingini, verða al-ofast roknaðar sum neyðgaur og ein sjálfvígja, úttan at kanna, um hetta kundi verið gjørt bligari. Er ein vora dýr, ella ikki kappingarfør, verður sagt, at tað má vera lönin hjá honum, ið fram-leitt hevur, sum er blivin ov stór.

Aðrastaðir hava arbeidsgevarar eitt nært samarbeiði við verkafólkið, við akord ella bonus skipan fyri eitt samlað timalat. Hetta verður gjørt fyri at fáa stórri framleiðslunøgd og harav betur kappingarføri.

Tað verður ofta tikið til monopolíð í Gambia-tíðini, og tað hevur nokk eisini verið gjørt við røttum, men hvussu er í dag? Eru ikki nógv fleiri landsumfatandi monopol av ymskum slag. Tað eru ikki útlendingar, sum hava trýst hetta niður yvir okkum, men okkara egnu. Tá tað hevur verið biðið um eina vissu stýring og regulering fyri at gera føroyska idnaðin meira kappingarføran, tá er ógjørligt at fáa nakran søma.

Tað hevur altíð verið trupult at verið føroyingur, men tað hevur neyvan nakrantíð verið truplari enn nú, sjálvt um tað sær út sum at summi hava yvirfløð av peningi, tað er neyvan tann vanligi lønmóttakarinn.

Mín áheitan skal vera, at øll lønmóttakarafeløgini standa saman, tí tað sum arbeidsgevararnir eru úti eftir er at «spilita» fæløgini og síðan taka eitt og eitt undir behandling. Á henda hátt rokna teir við, at tað verður lættari at halda øllum niðri. Mær rennur í huga orðini, sum Martin Níemøller segði, tá hann var tikin av nasistunum: Tá teir tóku jødarnar, segði eg onki, tí eg var ikki jødi, tá teir tóku kommunistarnar segði eg onki, tí eg var ikki kommunistur, tá teir tóku fakfelagsleiðararnar segði eg onki, tí eg var ikki limur í nøkrum fakfelag. Tá teir tóku meg, segði ongin nakað, tí tá vóru allir teir burtur, sum kundu havt hjálpt mær.

Lat okkum sum fakfeløg vera vakni, so at vit ikki koma at standa í somu støðu ein dag úttan at varnast nakran vanda.

Tað visir seg, at vit handverkarar aftur hesaferð skulu verða teir, sum sløða igjøgnum við einum sáttmála. Hetta er nakað, sum krevur mót, tí á henda hátt koma vit at leggja lunnar undir gongdina í hinum sáttmálanum eisini. Eg vil enda við ynki um, at tað skal verða verkamannastættini liv laga í Føroyum.

FJARÐA-HÚS

— eini frálík hús

Í Føroyum byggja vit ætíð við kjellara. FJARÐA-HÚSINI hava kjellara, sum er sera leittur at innrætta. Leggji meiri til at trappan kemur niður í eina hóskenndi gongd í miðjuni á kjellaranum.

FJARÐA-HÚSINI verða framleidd í Føroyum.

VESTMANNA
TIMBURHANDIL
Vestmanna Telefon 24170